

Sempozyum Tanıtımı

Sempozyum Tanıtımı

Artuklu Akademi Günleri “Bilim Tarihi ve Felsefesi” Sempozyumu

(27-29 Kasım 2015 Mardin)

Mardin Artuklu Üniversitesi İlahiyat Bilimleri Fakültesi tarafından düzenlenen Artuklu Akademi Günleri “Bilim Tarihi ve Felsefesi” Sempozyumu Doç. Dr. Ömer Bozkurt’un yürütücülüğüyle 27-28-29 Kasım 2015 tarihlerinde Mardin’de gerçekleştirildi. Bu sempozyum, Mardin Artuklu Üniversitesi İlahiyat Bilimleri Fakültesi tarafından gerçekleştirilmiş olan ilk sempozyum olması bakımından önemli ve heyecan verici bir özelliğe sahiptir.

Daha önce Ilgaz Felsefe Günleri’nin kuruluşunda yer alan, sonrasında Mardin İşrak Günleri’nin düzenleme kurulunda bulunan Doç. Dr. Ömer Bozkurt, Artuklu Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ahmet Ağırakça’nın desteğiyle Artuklu Akademi Günleri’nin ilk adımını “Bilim Tarihi ve Felsefesi” alt başlığıyla atarak yeni bir etkinlik dizisine ön ayak olmuş oldu. Bozkurt’un ifadesine göre, “Artuklu Akademi Günleri” ismi, İlahiyat Bilimleri Fakültesi’nin uluslararası hakemli dergisi olan Artuklu Akademi’nin ismiyle uyum sağlayarak, kurumsal ve süreğen bir boyut sağlaması amacıyla tercih edilmiş; böylece İlahiyat Bilimleri Fakültesi’nin bundan sonraki çalışmaları, sempozyumları, panelleri vs. bu isim altında daha kurumsal bir tarzda devam etmiş olacaktır.

Açılış konuşmasında Bozkurt, bilim tarihi ve felsefesi konusunun seçilmesine dayanak olarak Mardin’in, bilim ve felsefenin, kısaca medeniyetin önemli merkezlerinden biri olduğunu, bu coğrafyada Kadim Nusaybin Okulu ile bu ve diğer okulların farklı inançlardan bilginlerini barındırdığını, başta İslam felsefesinin sistem filozoflarından Şihabüddin Sühreverdi gibi şahsiyetlerin ayak izlerini üzerinde taşıdığını ve çok sayıda düşünürün yetişmesine kaynaklık ettiğini belirtmiştir. Bu nedenle böyle bir coğrafya ve böyle bir kültür merkezinin elbette araştırılmaya ve incelenmeye

değer olduğunu ifade etmiş, Artuklu Akademi Günleri “Bilim Tarihi ve Felsefesi” Sempozyumunun da bu inceleme ve araştırmanın önemli bir ayağı olacağı temennisinde bulunmuştur. Bozkurt’un ifade ettiğine göre bu sempozyumun, genel, özel ve yerel olmak üzere üç amacı bulunmaktadır: Bunlardan genel amaç, bilim tarihi ve felsefesi alanında geçmişe yönelik tespitler yapmakla birlikte, şimdi ve geleceğe yönelik yeni perspektifler ortaya koymak; özel amaç, İslam dünyasında bilim tarihi ve felsefesine dönük tarihsel unsurlardan günümüz ve geleceğe yönelik yeni bakış açıları sunmak; yerel amaç ise Mardin ve çevresinin bilim tarihi açısından önemine dikkat çekmek ve bilim alanında yeni hareketlenmelere yönelik tespit ve tekliflerde bulunmaktır.

Artuklu Akademi Günleri “Bilim Tarihi ve Felsefesi” sempozyumunda iki gün boyunca felsefe, bilim tarihi, ilahiyat, güzel sanatlar ve modern bilim alanlarında çok kıymetli 27 akademik şahsiyet, biri değerlendirme oturumu olmak üzere toplamda 8 oturumda düşüncelerini akademi dünyasıyla paylaştı.

Sempozyumun birinci ve aynı zamanda açılış oturumu olan “Bilim Tarihi ve Felsefesi: Geçmiş, Günümüz ve Gelecek” başlıklı oturumda, Mardin Artuklu Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ahmet Ağırakça, tıp tarihi bağlamında bilim tarihiyle ilgili genel bir tablo çizip bilim tarihi ve felsefesine yönelik beklentileri ve perspektif önerilerini dile getirdi. Prof. Dr. Alparslan Açıkgenç, bilim felsefesinin bilim sosyolojisi, bilim tarihi ve bilim epistemolojisi olmak üzere üç alandan oluştuğunu belirtti ve bu üç alan üzerinden İslam bilim geleneğinin doğuşu ve gelişimi hakkında değerlendirme ve tespitlerde bulundu. Prof. Dr. Hüseyin Gazi Topdemir, bilim tarihindeki gelişmelerin öneminin altını çizerek bilim tarihi araştırmalarının felsefi ve sosyolojik yansımalarını ele aldı. Oturumun son konuşmacısı olan Prof. Dr. Mustafa Kaçar ise Osmanlı’nın bilim ve teknolojiye bakışını değerlendirdiği konuşmasında, Osmanlıların bilim ve teknolojiye tenkit edici ve sistemleştirici bir zihniyetle yaklaştığına vurgu yaptı ve dönemin teknolojik aletlerinden bazı görsel öğeler sundu.

“Din, Bilim ve İslam” adını taşıyan ikinci oturum, din-bilim arasındaki güncel tartışmaların ele alınması bakımından sempozyumun en ilgi çeken oturumlarından biri oldu. Örneğin Prof. Dr. Mevlüt Uyanık, bilginin ve bilimin İslamileştirilmesi sorununu ve bunun imkaniyetini, tarihsel ve eleştirel boyutlarıyla ele alırken Prof. Dr. Caner Taslaman, din ve

bilim arasındaki ilişkiyi evrim teorisi örneği üzerinden ele aldı. Taslaman, evrim teorisinin doğru veya yanlış olmasının, İslam ile çelişmesi çerçevesinden ayrı tutulması gerektiğine dikkat çekti. Yrd. Doç. Dr. Emre Dorman da din ve bilim arasındaki ilişkiyi değerlendirirken din ve bilimden ne anlaşıldığına dikkat çekerek din ve bilimin çatışmadığını; bu iddianın yanlış din ve bilim algısından kaynaklandığını ifade etti. Oturumun son konuşmacısı olan Yrd. Doç. Dr. Yunus Cengiz, "Atomculuktan Ahlak Felsefesine: İslam Kelamcılarının Bilimsel Bir Teoriyi Kullanma Biçimleri" başlıklı tebliğinde İslam kelamcılarının ahlak anlayışlarının kurgulanmasında veya oluşmasında atomcu nazariyenin nasıl kullanıldığı veya bu nazariyenin ne tür bir etkide bulunduğunu tartıştı.

"Bilim ve İnsan" başlığını taşıyan üçüncü oturumda, bilim, insan, teknoloji, ahlak gibi kavramlar üzerinden insanın varoluşu ve hayatı anlama çabası gibi konular irdelendi. Prof. Dr. Ali Osman Gündoğan, maddi evren ve yaşanılan evren arasındaki ayrımın farkında olarak hareket etmek gerektiğini belirtirken Prof. Dr. Abdulkadir Çüçen de doğru bir bilgi ve bilim anlayışıyla bireyin birey olarak daha refah bir yaşam sürebileceğinin altını çizdi. Ahlakı, insanın kendini geliştirmesi anlamında kullanan Prof. Dr. Hakan Poyraz, üniversitelerin sadece fiziksel binaları ifade etmediğini; buraların birer özgürlük alanı olduğunu belirterek bilim insanı olarak akademisyenlerin sahip olması gereken özellikleri bu bağlamda tartışmaya açtı. Prof. Dr. İbrahim Maraş, bilimsel ahlaka vurgu yaparak İslam bilim geleneğinde bilim ve ahlak ilişkisi üzerinde durdu. Maraş'ın, İslam felsefesinde akıl, âlem ve kutsal kitapların birbiriyle çelişmediği üzerinden sürdürdüğü konuşması ile bu oturum tamamlanmış oldu.

"Kadim Okullardan Modern Okullara İslam Dünyası'nda Bilim, Çeviri ve Okullaşma" başlıklı oturumda, Prof. Dr. Musa Kazım Arıcan, çok kültürlülük ve çoğulculuğun oluşumunda okulların etkisinin altını çizip bunu Antakya Okulu örneği üzerinden inceledi. Prof. Dr. Kazım Sarıkavak, ilim ve düşünceye imkân tanımının önemi üzerinde durduğu "Urfa ve Harran Okulu" başlıklı konuşmasında bölgede var olan bu tür bir imkândan ve bunun geliştirilmesi gerektiğinden söz etti. Sarıkavak, Kurra ailesinin etkin rolü üzerinden konuşmasını sürdürürken İbn Teymiye'nin Harran Okulu'nun geliştirdiği önemli bir isim olduğunun da altını çizdi. Doç. Dr. Mehmet Nesim Doru, Nusaybin Okulu'nu, bu okulun Süryani okulları arasında farklı bir yere sahip olduğuna dikkat çekerek incelemeye başladı. Batı'dan Doğu'ya uzanan bir bilgi ağının en önemli unsurlarından olan

Nusaybin Okulu'nun İslam dünyasındaki filozoflardan da -özellikle İbn Sînâ ve Gazâlî- etkilendiğini belirten Doru, Süryani metropolitlerinde bu etkinin görüldüğü üzerinde dururken, temel Hıristiyan öğretilerinden bazılarının da İslami kavramlarla ele alındığını vurguladı. Cündişapur ve Merv Okulu örneğinden hareket eden Prof. Dr. Mehmet Mahfuz Söylemez ise felsefe ve diğer ilimler arasında gerekli görülen bağa dikkat çekti. Örneğin, bir hekimin felsefe bilmesi bu okullar açısından çok önemliydi diyen Söylemez, Merv Okulu'ndaki tercüme faaliyetlerine değinerek konuşmasını sürdürdü. Beyt'ül Hikme'nin tek bir damardan değil de damarlardan oluştuğunun önemine vurgu yapan Söylemez, kadim okulların da bu çerçeveden ele alınması gerektiğinin altını çizerek konuşmasını tamamladı.

"Osmanlı'dan Türkiye'ye Bazı Bilimler" adını taşıyan beşinci oturumda Prof. Dr. Melek Dosay Gökdoğan, Osmanlı döneminde derlenen matematik eserlerinden örnekler sunarken Astronomi/Astroloji biliminin Osmanlı'da gelişme gösterdiğini ancak matematiğin fazla gelişmediğini ve matematikçilerin o dönemde bir bilim geleneği olmadan ve cemiyet hayatı kuramadan çalıştıklarını ifade etti. Gökdoğan, matematikçilerin mevcut şartlara rağmen ellerinden gelen en iyi şekilde bilimsel faaliyetlerde bulduklarını ve bunu daha çok derleme eserlerle yaptıklarını vurguladı. Yrd. Doç. Dr. Nazan Karakuş Özür, coğrafya tarihinin tanım, kapsam ve özelliklerine değinip Osmanlı Coğrafya Tarihi çalışmalarına eleştirel bir bakış sunarken Prof. Dr. Osman Gümüşçü de tarihi coğrafya ve coğrafya tarihi kavramlarının birbirine karıştırılmaması gerektiğinin altını çizerek Tarihi Coğrafya çalışmalarının Dünya'da ve Türkiye'de henüz yeni olduğunu belirtti. Böyle bir yeni alanın bu sempozyumda bilim tarihi çerçevesinden irdelenmiş olması oldukça dikkat çekici oldu.

"Matematik, Fizik, Sanat ve Estetik" başlıklı altıncı oturum da sempozyumun diğer oturumları gibi etkileyici ve ilgi çeken bir oturum oldu. Prof. Dr. Şafak Ural, bilimleri İslami bilim veya Hıristiyan bilimi şeklinde tanımlamanın gereksiz olduğunu belirterek bilimi üreten insanların, mensup oldukları kesimden bağımsız şekilde ve sadece bilim insanı olarak görülmeleri gerektiğine dikkat çekerek konuşmasında Newton biliminin dönüm noktası olduğuna işaret etti. Ural, bu bilimin dönüm noktası olmasının matematikle gerçekleştiğinin önemli bir husus olduğunu da belirtti. Prof. Dr. Hatice Bengisu, sanatın, dönemin tüm etkin unsurlarını kullandığını ifade ettiği konuşmasında, sanatsal bir ürün ortaya koymanın matematik ile ilişkisini resim sanatı özelinde ele aldı ve izah etti. Bengisu,

tüm bilimlerin temeli olan matematiğin bir perspektif işi olduğunu ve sanatın matematik sayesinde bir bilim seviyesine ulaştığını resim tarihinin önemli tablolarından örnekler vererek ve bu örneklerdeki matematiksel temele dikkat çekerek açıkladı. Dr. Enis Doko, "Çağdaş Fizik, Zuhur Etme ve İndirgemecilik" isimli konuşmasında, katı bir indirgemeciliğin açmazları üzerinde durarak parçayı anlamının bütünü anlamayı sağlayacağını iddia eden indirgemeciliğin, ahlak, estetik gibi değerleri de anlamsız kıldığını ifade ederek fizikte indirgemeciliğin yeterli bir açıklama olmadığını savundu. Oturumun son konuşmacısı olan Yrd. Doç. Dr. Muharrem Hafız ise, bilim ve estetik arasındaki ilişkiyi Wittgenstein'ın gramer estetiğinden hareketle ele aldı ve bu noktada önemli ve yeni tespitlerini akademi dünyasıyla paylaştı.

"Aydınlanma, Bilimler ve Yeni Sorunlar" adını taşıyan yedinci oturumda Yrd. Doç. Dr. Ahmet Şekerci, aydınlanma ve bilim arasındaki ilişkiye değinerek Aydınlanmanın bilimlere bakışını ve bu alana getirdiği yeni yaklaşımları belirtirken; Doç. Dr. Mehmet Sait Toprak, gramerin bilimin gelişim, dönüşüm ve aktarımına katkısı üzerinde durarak çevirinin burada anahtar rol oynadığına, tüm bilimlerin altyapısının çeviri geleneğiyle güçlendiğine, gramer çeviri ve bilim ilişkileri bağlamında dikkat çekti. Doç. Dr. Sema Önal, mitolojinin ilk bilim olup olamayacağını tartıştığı konuşmasında "mit" in bir spekülasyon olmadığını altını çizerek geçmişteki insani değerlerle bağlantısına dikkat çekti. Doç. Dr. Metin Becermen ise, bilim ile ilgili konuşmak ve hermenötik ile ilgili konuşmak arasındaki farklara değinerek bilim ve hermenötik (hermeneutik) ilişkisini ele aldı.

Sempozyumun değerlendirme oturumunda Mardin Artuklu Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ahmet Ağırakça başkanlığında Prof. Dr. Alparslan Açıkgenç, Prof. Dr. Hüseyin Gazi Topdemir, Prof. Dr. Ali Osman Gündoğan, Prof. Dr. Mevlüt Uyanık ve Prof. Dr. Hakan Poyraz yer aldı. Sempozyumla ilgili değerlendirmelerini açık sözlülükle dile getiren oturum üyeleri, sempozyumun genel olarak amacına ulaştığını ifade ettiler. Prof. Dr. Alparslan Açıkgenç bu sempozyumun konu ve katılımcı profilinin bilim tarihi ve felsefesi ile ilgili yapılacak bir sempozyum için önemli bir örnek model teşkil ettiğini ifade etti. Prof. Dr. Hakan Poyraz'ın bir İlahiyat fakültesinin bilim tarihi ve felsefesi alanında sempozyum düzenlemesinin hem alışılmadık hem de çok önemli bir faaliyet olduğunu belirtmesi, oldukça dikkat çekiciydi.

Artuklu Akademi Günleri “Bilim Tarihi ve Felsefesi” sempozyumunun sonuçlarıyla ilgili olarak ise şu ortak değerlendirmelere ulaşıldı:

1. Bu sempozyumun “Bilim Tarihi ve Felsefesi” konusunu ele almış olmasıyla ülkemizde az irdelenen bir alan ele alınmış ve tartışmaya açılmıştır.

2. Bu sempozyumda felsefe, bilim tarihi, ilahiyat, güzel sanatlar ve modern bilim alanlarında toplamda 27 tebliğ sunulmuş olup bu farklı alanların “Bilim Tarihi ve Felsefesi” başlığı altına alınmış olması oldukça önemlidir. Bu durum farklı bakış açıları ve önerileriyle sempozyumun genel amacı olan bilim tarihi ve felsefesi alanında geçmişe yönelik tespitler yapmakla birlikte, şimdi ve geleceğe yönelik yeni perspektifler ortaya koymayı sağlamaya çalışmıştır.

3. Sempozyum İslam bilim tarihine yönelik önemli soru ve sorunları ele alıp incelemek bakımından kayda değer bir eksikliği doldurma girişiminde bulunmuştur. Bu bakımdan, özel amacı olan İslam dünyasında bilim tarihi ve felsefesine dönük tarihsel unsurlardan günümüz ve geleceğe yönelik yeni bakış açıları sunmayı önemli ölçülerde gerçekleştirebilmiştir.

4. “Bilim Tarihi ve Felsefesi” konusu Mardin ve çevresinin kadim tarihi göz önüne alındığında bölgeye uygun bir konu olarak görülmüştür. Bu açıdan sempozyum, yerel amacı olan Mardin ve çevresinin bilim tarihi açısından önemine dikkat çekmek ve bilim alanında yeni hareketlenmelere yönelik tespit ve tekliflerde bulunmak bakımından katkılar sağlayacaktır.

5. Bu sempozyumda bilim tarihi ve felsefesi alanına yönelik yeni konular önerilmiş, bu konularda dikkat çekilen hususlar birçok yeni çalışma alanını yeni araştırmacıların dikkatlerine sunmuştur.

6. Bu sempozyumun konu ve katılımcı profili bilim tarihi ve felsefesi ile ilgili yapılacak diğer sempozyumlar için önemli bir örnek olma potansiyeline sahiptir. Bir bütün olarak bakıldığında bu sempozyumun konu bütünlüğü ve uyumlu bir kompozisyon oluşturduğu görülmüştür.

7. “Bilim Tarihi ve Felsefesi” sempozyumunun İlahiyat Bilimleri Fakültesi tarafından yapılmış olması ise ilahiyat, bilim ve felsefe arasındaki önemli ilişkinin yeniden dikkatlere sunulmasını sağlamış olması bakımından oldukça vurgulanmaya değerdir.

8. Artuklu Akademi Günleri üst başlığı ile yapılmış olan bu sempozyumun bu üst başlığı kullanarak yeni alt başlıklarla devam etmesi bilimsel bir gereklilik olarak görülmüştür.

9. Artuklu Akademi Günleri "Bilim Tarihi ve Felsefesi" sempozyumu tebliğlerinin en kısa sürede kitaplaştırılıp bilim dünyasının istifadesine sunulması gerekli görülmüştür.

Arş. Gör. Ferda YILDIRIM
Mardin Artuklu Üniversitesi
İlahiyat Bilimleri Fakültesi
Din Felsefesi ABD

